

93-249

UBSIDIES

Een serie van
brochures over de
zakelijke kant van de
beroepspraktijk voor
mensen die werkzaam
zijn in de podiumsector

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

Kunstenbond FNV

HET SPELEN DE

K

N

I

K

K

E

R

S

Boekmanstichting - Bibliotheek

Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam

telefoon: ~~24 37 36 / 24 37 37 / 24 37 38 / 24 37 39~~

De uitleentermijn bedraagt een maand. Mits tijdig
aangevraagd is verlenging met een maand moge-
lijk, tenzij de publikatie inmiddels is besproken.

De uitleentermijn is verstreken op:

29 JULI 1994

07 OKT. 1994

22 DEC. 1995

19 NOV. 1996

23-11-01

MAART 2005

7.078: 836.6: 336.574: 792178

93-249

SUBSIDIES, FONDSSEN EN SPONSERING

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

ALGEMEEN

Om een theaterproductie te maken is geld nodig en er zijn maar weinig mensen of groepen die zoveel geld hebben dat ze de kosten die verbonden zijn aan het maken van een productie zelf kunnen betalen. Ook de opbrengsten uit voorstellingen van een eenmaal gemaakte productie zijn maar zelden voldoende om de kosten te dekken of om er een nieuwe productie mee te financieren. Dat betekent dat er in de meeste gevallen weinig anders op zit dan te proberen ergens geld los te krijgen om de artistieke plannen uit te voeren.

FINANCIERING

Om een productie of een deel ervan gefinancierd te krijgen kan een beroep gedaan worden op Overheden (Rijksoverheid, Provincies of Gemeentes), Fondsen en Sponsors. Daarnaast kan worden geprobeerd de productie bij een andere groep of bij een werkplaats onder te brengen (co-productie)

OVERHEDEN

De verschillende overheden stellen jaarlijks, naar verhouding kleine, bedragen beschikbaar die als subsidiegelden worden toegewezen aan groepen die niet structureel worden gesubsidieerd en ad-hoc theaterproducties maken. De rijksoverheid heeft daartoe met ingang van het seizoen 1993/94 het Fonds voor de Podiumkunst ingesteld. De lagere (provincies en gemeentes) overheden laten zich over de verdeling van die gelden adviseren door adviesorganen zoals Kunstraden, Culturele Raden, Adviescommissies Podiumkunsten, enz. Deze brengen op grond van een aantal door de overheden vastgelegde criteria, zoals professionaliteit, artistieke, ambachtelijkheid, originaliteit, aantal verwachte voorstellingen, het belang voor de stad, regio of provincie, enz., een prioriteit aan in de hun ter beoordeling en advisering voorgelegde subsidieaanvragen. Op basis van deze prioriteiten en de beschikbare gelden wordt dan door het ambtelijk apparaat een advies vastgesteld dat vervolgens door de politiek verantwoordelijken moet worden goedgekeurd.

Zoals gezegd is door de Rijksoverheid met ingang van het seizoen 1993/94 het Fonds voor de Podiumkunst ingesteld. Dit Fonds wordt eenmaal per vier jaar door de Raad voor de Kunst geëvalueerd en kan in de tussentijd binnen de beschikbare budgetten subsidie toekennen zonder dat daar de ambtenarij of volksvertegenwoordiging aan te pas komt. (Zie hieronder het hoofdstuk over het Fonds.)

Als een groep voor subsidie in aanmerking wil komen moet dus een subsidieaanvraag ingediend worden bij één of meer overheden.

Hoewel de meeste overheden subsidiëring van salarislasten en honoraria van medewer-

kers aan de productie niet uitsluiten, blijkt in de praktijk dat alleen het Fonds voor de Podiumkunsten de bij de ingediende begroting opgevoerde personeellasten honoreert. De andere (lagere) overheden subsidiëren meestal slechts de productiekosten tot aan de première en hooguit de honoraria bestemd voor regisseurs, decorontwerpers etc. De bedragen (uitkoopsommen, recettes, partages, enz.), die door de theaters worden betaald voor het spelen van de voorstellingen, zijn meestal ook niet voldoende om er de medewerkers van te betalen. Dat betekent dat de meeste theaterproducties met behoud van uitkering moeten worden gemaakt en gespeeld.

HET FONDS VOOR DE PODIUMKUNST

Het Ministerie van WVC heeft met ingang van het seizoen 1993/94 het subsidiegeld, dat ter beschikking wordt gesteld voor ad-hoc producties in de podiumkunsten, ondergebracht bij het Fonds voor de Podiumkunsten. Dat betekent dat de subsidieaanvragen ten behoeve van ad-hoc podiumkunst-producties op het gebied van toneel, jeugdtheater, mime, dans, poppentheater, muziektheater en muziek, niet meer door de diverse onder de Raad voor de Kunst ressorterende commissies worden behandeld, die vervolgens adviezen uitbrengen aan het Ministerie van WVC, dat op basis van die adviezen de subsidies vaststelt.

De subsidie aanvragen dienen nu gericht te worden aan het Fonds voor de Podiumkunsten, dat vervolgens zonder goedkeuring van het Ministerie, de subsidies vaststelt, uitkeert en verder afhandelt. Eenmaal in de vier jaar beoordeelt de Raad voor de Kunst de werkwijze van het Fonds maar het budget waarover het Fonds kan beschikken wordt jaarlijks door het Ministerie vastgesteld.

Het Fonds beoordeelt niet alleen de ad-hoc podiumkunst producties maar ook de subsidie-aanvragen die betrekking hebben op Incidentele Manifestaties Podiumkunsten (inclusief festivals en werkplaatsen), Deskundigheidsbevordering (reis- en studiebeurzen) en Projecten en Manifestaties Podiumkunsten Buitenland. Over de verdeling van het budget over de diverse subsidie-categorieën en de toekenning van de subsidies beslist het Bestuur van het Fonds. Het Bestuur wordt daarin bijgestaan door een Adviescommissie van ongeveer 12 personen. Een lid van de adviescommissie dient belangstelling te hebben voor en deskundig te zijn op het gebied van productie, distributie en afname van (één of meer disciplines binnen) de podiumkunsten, en met name ook van nieuwe artistieke ontwikkelingen op de hoogte te zijn. Binnen de adviescommissie moet ook know-how aanwezig zijn op de terreinen reis- en studiebeurzen, cultureel buitenlandbeleid en opdrachtenbeleid. De commissie heeft de mogelijkheid om deskundigheid van buiten in te schakelen, vergelijkbaar met de voormalige werkgroepen van de Raad voor de Kunst.

Het start-budget van het Fonds is 10,5 miljoen gulden en dat is 2 miljoen minder dan de

optelsom van alle deelbudgetten die tot nu toe aan de incidentele activiteiten op het gebied van de podiumkunsten werden besteed. Met het oude budget werden jaarlijks gemiddeld 75 van de 500 aanvragen gehonoreerd.

Bij de beoordeling van de aanvragen zal in het bijzonder worden gelet op de artistieke waarde van het project en de mate waarin sprake is van een belangwekkende aanvulling op het bestaande aanbod.

Naast het behandelen van de subsidieaanvragen, de toekenning en de uitvoering van de beslissingen wordt nauw contact onderhouden met de provincies en steden die een eigen budget voor ad-hoc producties hebben. Daarnaast wordt hulp verleend aan de groepen bij de afzet van de gesubsidieerde projecten.

FONDSSEN

Geld vragen bij fondsen zal in het algemeen pas zin hebben als de groep al een aantal jaren bestaat en regelmatig subsidie ontvangt, of zoveel verdient dat een exploitatie mogelijk is. Een fonds zal nooit de kosten van de gehele productie voor haar rekening nemen en ook niet meebetalen aan de salarislasten of honoraria van de medewerkers. Een fonds zal slechts bijspringen in de kosten van een productie en bijv. een deel daarvan bekostigen zoals een licht- of geluidsinstallatie, een bus, het programmaboekje. Sinds kort stelt het Anjerfonds geld beschikbaar waaruit stimuleringsubsidies worden verstrekt aan theatermakers die kort geleden zijn afgestudeerd. Een overzicht van alle in Nederland opererende fondsen staat in het Fondsenboek, uitgegeven door de Walburg Pers, ISBN 906011.706.9.

SPONSORING

Een definitie van kunst-sponsoring luidt:

' Kunstsponsoring is een zakelijke overeenkomst tusseneen bedrijf (de sponsor), die geld en/of op geld waardeerbare prestaties levert, en een kunstenaar, kunstinstelling of een organisator van een kunstevenement (de gesponsorde), die communicatiemogelijkheden als tegenprestatie levert, direct of indirect voortvloeiende uit associatie met de kunstbeoefening' (Kubatz, Kunstsponsoring en beleidsmatige aanpak, Erasmusuniversiteit, Rotterdam 1986).

Er is een onderscheid tussen enerzijds kunst-sponsoring en anderzijds liefdadigheid, donatie, fundraising en mecenaat of patronage.

- Liefdadigheid: gelden die een bedrijf verstrekt aan filantropische instellingen.
- Dotaties: giften aan instellingen met een andere dan liefdadige doelstelling (bijv. orkes-

ten of een toneelgezelschap).

- **Fundraising:** een actie die erop is gericht geld bijeen te brengen ter verwezenlijking van een bepaalde doelstelling. Zoveel mogelijk personen en/of bedrijven worden benaderd. Er is geen sprake van exclusiviteit.
- **Mecenaat of patronage:** een financiële overeenkomst tussen een persoon of fonds en een andere persoon of non-profit instelling, die wordt gesloten voor een bepaalde tijd, ter ondersteuning van de ideële doelstelling van persoon, fonds of non-profit instelling.

SPONSORDOELSTELLINGEN

Mogelijke doelstellingen van een bedrijf om te sponsoren kunnen zijn:

- **Uitdrukking geven aan de verbondenheid die de onderneming heeft met de regionale, nationale of internationale gemeenschap.**
- **Onderhouden en vergroten van naambekendheid.**
- **Beïnvloeding van de publieke opinie.**
- **Kweken van goodwill bij opinieleiders (bijv. politici).**
- **Verkrijgen van een positief beeld bij aandeelhouders.**
- **Tegengaan van wantrouwen en vooroordelen van publiek jegens het bedrijf.**
- **Stimuleren van interne communicatie van personeel.**
- **Creëren van een positief beeld bij personeelwerving**
- **Bereiken van een bepaald marktsegment (doelgroep)**
- **Vergemakkelijken taak van de vertegenwoordigers.**
- **Ontvangen van relaties in ontspannen sfeer.**
- **Het verbeteren van het mediabereik voor ondernemingen die bij het maken van reclame aan overheidsbeperkingen onderhevig zijn (tabak- en drankenindustrie)**
- **Bevrediging persoonlijke interesse van bedrijfsleiding.**

Uit het bovenstaande blijkt dat het voor een kleinschalige incidentele podiumkunstproductie die naar verhouding weinig publiek trekt, moeilijk, zo niet onmogelijk zal zijn om substantiële sponsorgelden los te krijgen. De doelstelling: persoonlijke interesse van de bedrijfsleiding scoort waarschijnlijk nog het hoogst. De sponsorbedragen beperken zich daarom hoofdzakelijk tot bijv. een bijdrage van de drukker in de kosten van publiciteit of tot het leveren van (afgekeurd) materiaal voor het maken van decor, rekvisieten en kleding.

PROCEDURES

Subsidieaanvraag

Om in aanmerking te komen voor subsidiëring moet een subsidieaanvraag worden ingediend. Zo'n aanvraag moet bestaan uit een inhoudelijk, een artistiek en een financieel gedeelte. Duidelijk moet worden aangegeven wat gemaakt gaat worden, hoe het gemaakt gaat worden, door wie, voor wie, waarom, hoe lang het duurt en hoeveel het kost. Om het voor zichzelf en de aanvragers allemaal een beetje gemakkelijker te maken, hebben de meeste overheden en fondsen subsidieformulieren gemaakt met vragen en begrotingschema's. Die formulieren worden op verzoek door de subsidiënt toegezonden en moeten worden ingevuld en op tijd worden ingeleverd.

Termijn van indiening

De uiterste inleverdatum van de aanvragen ligt meestal een lange tijd voor het moment waarop het geld ook werkelijk ter beschikking komt en met de start van de productie kan worden begonnen. Zo moet een subsidieaanvraag, die bij het Fonds voor de Podiumkunst wordt ingediend, ten behoeve van een ad-hoc productie die tussen 1 juli 1993 en 30 juni 1994 in première gaat, vóór 1 november 1992 bij het Fonds op de mat liggen. Hetzelfde tijdschema geldt voor de Gemeente Amsterdam. Bij de Provincie Brabant moet een subsidieaanvraag t.b.v. een productie die in het jaar 1993 wordt gemaakt vóór 1 september 1992 binnen zijn. Voor een productie, waarvan het zeker is dat er eerst in de tweede helft van 1993 mee wordt begonnen, moet de aanvraag vóór 1 maart 1993 zijn ingediend. Afhankelijk van de aard van de kunstuiting waarvoor de diverse overheden subsidiegelden beschikbaar stellen, kunnen er meerdere of andere sluitingsdata zijn. Meestal worden er in de landelijke en regionale pers en in de vakpers advertenties geplaatst tegen de tijd dat voor bepaalde kunstproducties weer subsidie kan worden aangevraagd. Subsidieaanvragen die na de sluitingsdatum binnenkomen worden niet in behandeling genomen. Daarom is het aan te bevelen bij de subsidiegevers tijdig de subsidievoorwaarden en -formulieren op te vragen.

BEHANDELING VAN DE SUBSIDIEAANVRAAG

OVERHEDEN

Nadat de subsidieaanvragen bij de respectievelijke instanties zijn binnengekomen worden ze administratief verwerkt en ter advisering voorgelegd aan de bovengenoemde adviesorganen, meestal adviescommissies genoemd. Dat duurt ongeveer een maand.

In deze commissies hebben een aantal mensen zitting die geacht worden verstand te hebben van de kunstsector waarop de producties, waarvoor subsidie wordt aangevraagd, betrekking hebben. De Benoeming van de commissieleden geschiedt door het bestuur van het Fonds, Gedeputeerde voor Cultuur, Culturele Raad of B&W. Dat gebeurt meestal op voordracht van organisaties of instellingen die in het betreffende veld werkzaam zijn. Hoewel de commissieleden dus meestal namens organisaties of instellingen worden benoemd, functioneren zij op persoonlijke titel. Zij worden voor een bepaalde periode benoemd. De commissies moeten niet alleen een advies uitbrengen over de inhoudelijke en artistieke waarde van de subsidieaanvragen maar hierin ook prioriteiten aanbrengen. Daarbij hebben zij de mogelijkheid veranderingen aan te brengen in de begrotingen, die deel uitmaken van de subsidieaanvragen. Zij worden geacht binnen de beschikbare budgetten te adviseren. In de praktijk zal het geld dat met de subsidieaanvragen gemeoid is, het beschikbare budget verre overschrijden. Ook nadat is vastgesteld welke aanvragen een dermate hoge prioriteit krijgen dat subsidiëring in de rede ligt, blijkt meestal dat het budget nog lang niet toereikend is.

Dit budgettaire probleem geeft regelmatig aanleiding tot de vraag of op deze wijze de adviescommissies niet teveel als legitimatie dienen voor de onwil, onmacht of het gebrek aan belangstelling van de politieke besluitvormers. Speciaal daar waar het gaat om het duidelijk formuleren van cultuurpolitieke uitgangspunten en het vaststellen van de daarbij behorende budgetten. Door het zodanig 'voorkoken' van de besluitvorming door de commissies en de cultuurambtenaren kan de democratische politieke besluitvorming danig in het gedrang komen en lijkt er in de praktijk meer sprake te zijn van een subsidie- dan van cultuurbeleid.

Natuurlijk hebben de diverse overheden in hun kunst- en cultuurnota's tamelijk duidelijk geformuleerd wat voor moois aan kunst er allemaal mogelijk moet zijn. Zij zorgen er echter niet voor dat de financiële middelen toereikend zijn om dat allemaal ook echt uit te voeren. Dat brengt fondsen en adviescommissies in toenemende mate in een positie dat zij knopen moeten doorhakken op terreinen waar de politiek verantwoordelijken verzui- men om duidelijke besluiten te nemen.

De adviescommissies hebben in het algemeen ongeveer twee maanden nodig om tot een advies te komen. Daarna doen de ambtenaren er weer een maand over om met een afge- rond advies te komen bij Gedeputeerde Staten of Gemeenteraad. (Zoals gezegd heeft het Fonds voor de Podiumkunst, dat het geld van de Rijksoverheid beheert, de hele procedure van advies, toewijzing en verdere afhandeling, in eigen hand.) In die tijd wordt er ook onderhandeld met andere overheden m.b.t. elkaars oordeel over en aandeel in de subsidie. Tenminste, als de aanvragers bij meerdere subsidiënten geld hebben aangevraagd. Ook wordt er zonodig contact opgenomen met aanvragers, die een hoge prioriteit hebben gekregen, als blijkt dat er (veel) minder geld beschikbaar is dan werd gevraagd. Dan wordt

verzocht een nieuwe begroting te maken op basis van het beschikbare bedrag. De besluitvorming en de daarop volgende officiële mededeling aan de subsievragers of ze en, zo ja, hoeveel geld ze toegewezen krijgen, neemt ook weer een maand in beslag.

Dat betekent dat tussen vijf en zes maanden na de indiening van de subsidieaanvraag bekend is wie de 'gelukkigen' zijn. De procedures bij Provincies en kleinere Gemeentes duren meestal korter; toch moet met minimaal drie maanden worden gerekend. Natuurlijk is het door het leggen van informele contacten mogelijk om eerder een tipje van de sluier te lichten. Daarom is het nooit weg te weten wie er in de commissies zitting hebben. Nadat de subsidie is toegewezen en de gesubsidieerde aan een aantal verplichtingen heeft voldaan: opgave van bank- of gironummer, inschrijving in het Stichtingregister, opsturen van Statuten etc., volgt de zogenaamde bevoorschotting. Dat betekent dat meestal 80% van de toegezegde subsidie wordt overgemaakt. De overige 20% wordt uitbetaald nadat, na de afsluiting van de activiteit waarover de subsidie is verleend, de financiële afrekening is ingediend en goedgekeurd. Omdat de meeste groepen in financiële (liquiditeits) problemen komen als ze zolang op de laatste 20% moeten wachten is het meestal mogelijk om een groot deel van die 20% al tijdens het productieproces te ontvangen. Als tenminste kan worden aangetoond dat de gerezen problemen werkelijk door de bevoorschotting zijn ontstaan.

FONDSSEN

De procedure bij fondsen is in het algemeen korter omdat de besturen van die fondsen of de commissies, die de besturen adviseren, meerdere malen per jaar vergaderen. Algemene richtlijnen zijn hiervoor niet te geven. Daarom is het het beste van te voren contact op te nemen met het fonds waarvan men hoopt geld los te krijgen en informatie in te winnen over: de doelstelling van het fonds, de kans die de gewenste subsidie maakt, het gebruik van een door het fonds toegepast aanvraagformulier, de door het fonds gewenste informatie, de procedure van behandeling, de tijd die de behandeling van de subsidieaanvraag in beslag neemt, enz.

Zoals gezegd zal een fonds in het algemeen niet de gehele activiteit subsidiëren maar slechts een deel ervan en ook geen bijdrage leveren aan de salarislasten of te betalen honoraria.

SPONSORS

Voor het benaderen van sponsors zijn geen vaste richtlijnen te geven. Interessante informatie hierover is te vinden in het boekje 'Krijgen is de Kunst' van Bert van Mourik, uitgegeven door Van Wulften BV, ISBN 9064771109.

ANDERE SUBSIDIEMOGELIJKHEDEN

- Het is mogelijk dat een theaterwerkplaats een productie financiert of financieel in de productie participeert, zodat er van een co-productie sprake is. Bij de beoordeling van de werkplaats of tot samenwerking wordt overgegaan zal het artistieke concept van de aanvrager het belangrijkste criterium zijn. Soms kan bij een werkplaats alleen 'logistieke' steun worden verkregen: repetitieruimte, hulp bij publiciteit en acquisitie, enz.
- Er zijn ook theaters die een productiebudget hebben waarop een beroep kan worden gedaan.
- Soms is een theatergroep bereid tot samenwerking en/of co-productie.
- Het honorarium van een schrijver, die van een groep een opdracht heeft gekregen om een script te maken, kan worden gesubsidieerd. De betreffende groep moet dan een aanvraag indienen bij het Ministerie van WVC. Voorwaarde is dat de opdracht tot een voorstelling leidt en dat het script nog niet geschreven is.
- Als de muziek die ten behoeve van een theaterproductie is gecomponeerd ook zelfstandig ten gehore kan worden gebracht, is subsidiëring van het honorarium van de componist mogelijk door het Fonds van de Scheppende Toonkunst.
- Voor het maken van een speelfilm kan subsidie worden aangevraagd bij het Nieuw Filmproductiefonds. Dit fonds worden door de Overheid gefinancierd en mede gevoed met een deel van de opbrengsten van de gesubsidieerde speelfilms.
- Bij de rijksoverheid en lagere overheden zijn soms budgetten gereserveerd voor activiteiten t.b.v. speciale doelgroepen.
- Een enkel keer zal een bedrijf, instelling of organisatie een subsidie beschikbaar stellen aan een individu of groep om een speciaal voor dat bedrijf, instelling of organisatie te maken productie, te financieren. Bijv. voor het maken van een voorstelling of documentaire ter gelegenheid van een jubileum, of een instructiefilm ten behoeve van het personeel of de klantenkring van het betreffende bedrijf.

Voor de rest is het voor particulieren of kleine groepen bijna onmogelijk om aan subsidiegeld te komen. Zo zijn de gelden die beschikbaar komen uit de Stichting Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties uitsluitend bestemd voor omroeporganisaties. Het COBO-fonds dat co-producties van omroeporganisaties, theaterproducenten en omroepen co-financiert zal zich in het algemeen ook richten op de gerenommeerde instellingen op dat gebied.

Om een indruk te krijgen wat subsidiënten van argeloze aanvragers willen weten, is het aan te bevelen om ruim voordat de subsidieaanvraag moet worden ingediend bij de subsidiënten de subsidievoorwaarden en -aanvraagformulieren aan te vragen.

HET OPSTELLEN VAN DE BEGROTING

ALGEMEEN

Om een theaterproductie te kunnen maken is het nodig om een begroting op te stellen. Hoeveel geld is er nodig en hoe moet dat geld worden verdeeld over de verschillende onderdelen van de productie: personeellasten, bedrijfslasten, montagekosten en dagkosten. De begroting maakt ook deel uit van de subsidieaanvraag. Het tekort op de begroting is in het algemeen het bedrag waarvoor subsidie wordt aangevraagd. Omdat, zoals hierboven is beschreven, een subsidie meestal lang voor de start van de productie moet worden aangevraagd, moet de begroting ook al lang van tevoren worden opgesteld. Dat levert dikwijls de nodige problemen op, omdat een aantal zaken op dat moment nog niet bekend is. Daarom verdient het aanbeveling om een begroting in eerste instantie niet te krap op te zetten.

Een wijd verbreid misverstand is dat subsidiënten, bij de beoordeling of een project al dan niet voor subsidiëring in aanmerking komt, de hoogte van de gevraagde subsidie zwaar laten meewegen. Dat is zelden het geval, want als een subsidiënt een project wil financieren en er is te weinig geld dan zal deze contact opnemen met de subsidievragers en informeren of het ook voor wat minder kan. Dat gebeurt op een tijdstip dat de subsidievragers al veel meer weet over de financiële consequenties van het voorgenomen project, zodat er dan ook een meer reële basis voor onderhandeling is.

HOOFDELEMENTEN VAN EEN BEGROTING

Een begroting voor een theaterproductie bestaat uit de volgende hoofdelementen:

- personeellasten
- dag- of voorstellingskosten
- bedrijfslasten of huisvestings- en bureaunkosten
- inkomsten
- montage- of productiekosten
- dekkingsplan

Deze elementen komen ook terug op de verschillende begrotingschema's die deel uitmaken van de subsidieaanvraagformulieren van de diverse overheden.

Personeellasten

Hier worden alle kosten opgevoerd die moeten worden gemaakt voor de betaling van de medewerkers aan het project. Dat kunnen bruto-lonen, vacanti toeslagen, pensioenpremie en werkgeverslasten zijn t.b.v. medewerkers die gedurende een bepaalde tijd in loondienst komen. Dat kunnen ook honoraria zijn voor medewerkers, die een van tevoren overeengekomen dienst t.b.v. de productie leveren: componist, decorontwerper, lichtontwerper, kledingontwerper, schrijver, publiciteitsontwerper en soms de regisseur. Mensen, die vast aan de productie verbonden zijn, die, zoals dat heet, in een gezagsverhouding tot de werkgever staan, mogen niet in honoraria worden uitbetaald maar moeten een arbeidsovereenkomst krijgen en komen dus in loondienst. Afhankelijk van hoe de voorstellingen verlopen (compacte speelperiodes of verspreid) kunnen contracten voor bepaalde tijd of dagcontracten worden afgesloten.

Bedrijfslasten of huisvestings- en bureaunkosten

Bedrijfslasten zijn kosten die gemaakt moeten worden om het bedrijf in stand te houden. Hieronder vallen huisvestingskosten, kantoor- en inrichtingskosten, administratiekosten, verzekeringspremies, algemene kosten voor publiciteit, porti- en telefoonkosten, accountantskosten etc. Dikwijls zal een groep ook kosten maken als er geen productie wordt gemaakt. De verkregen subsidie mag echter slechts gebruikt worden om kosten te dekken die ten behoeve van een productie worden gemaakt. In dat geval is het nodig om zo slim mogelijk de algemene bedrijfslasten aan de productie toe te rekenen.

Monterings- of productiekosten

Dit zijn kosten die gemaakt worden om alle financiële verplichtingen tot aan de première te voldoen. Uiteraard uitgezonderd de personeellasten. Grofweg gaat het om kosten voor het maken van het decor, zowel materiaal als arbeidsloon, rekwisieten en kleding, kosten voor geluid- en muziekopnames, huur van theatertechnisch materiaal, huur repetitieruimte, huur van een zaal t.b.v. generale repetities, try-outs en première, vervoerskosten van medewerkers en materiaal, publiciteitskosten die specifiek op de productie betrekking hebben, auteursrechten enz.

Dag- of voorstellingskosten

Dit zijn alle uitgaven die gedaan worden om de voorstellingen te kunnen draaien met uitzondering van de personeellasten. Kosten voor onderhoud van decor, kostuums en rekwisieten, uitgaven aan kapwerk en grime, vervoerskosten van spelers, technici en materiaal, séjours, eventueel zaalhuur, kosten t.b.v. voorstellingspubliciteit, opvoeringsrechten etc.

Inkomsten

De opbrengsten van de voorstellingen. Dat kunnen recettes of uitkoopsommen zijn, maar ook partages, voorstellingsubsidies of garanties. Daarnaast zijn er soms ook inkomsten door verkoop van affiches, programma's, tekstboekjes of cassettebandjes. Kan een afspraak gemaakt worden met een omroep over een registratie van de voorstelling voor latere uitzending, dan levert dat ook inkomsten op.

DEKKINGSPLAN

Alle kosten minus de inkomsten leveren het zogenaamde exploitatietekort van de productie op. Dit exploitatietekort moet worden gedekt. Hoe de subsidieaanvrager zich dat voorstelt is op te maken uit het dekkingsplan. Daarin staat vermeld welk deel van het tekort uit eigen middelen wordt bestreden, welk deel door fondsen en/of sponsors en welk deel door subsidiënten wordt gedekt. Dikwijls wordt een beroep op meer dan één subsidiënt gedaan. Zo kan aan WVC subsidiëring van de personeellasten worden gevraagd, aan de Provincie een subsidie voor de monteringskosten en aan de Gemeente een bijdrage in de bedrijfslasten. Fondsen kan worden gevraagd om geld voor aanschaf van bepaalde apparaten, een vrachtwagen of een bijdrage in de publiciteitskosten. Sponsors kan bijv. verzocht worden materiaal te leveren of een bijdrage te geven t.b.v de dekking van de publiciteitskosten. Het woord zegt het al: het dekkingsplan moet dekkend zijn en mag geen ongedekt tekort vertonen.

Het bovenstaande is slechts een globale opsomming van de kostensoorten binnen de hoofdelementen van een begroting. Het voert te ver om alle begrotingsposten hier uitgebreid te behandelen. Er is een boekje, dat helaas uitverkocht is, 'De andere Kant van de Theaterpraktijk', geschreven door Bart Dieho c.s. In dit boekje wordt tamelijk diep ingegaan op alle zaken die bij het opstellen van een begroting aan de orde komen. Het is in ieder geval in te zien in de bibliotheek van het Nederlands Theater Instituut, Herengracht, Amsterdam.

TENSLOTTE ENIGE TIPS

Tenslotte een aantal tips die van pas kunnen komen bij het maken van een subsidieaanvraag:

- Beschrijf het project waarvoor subsidie wordt aangevraagd zo duidelijk mogelijk en volg zondig de vragen uit het aanvraagformulier. Veel mensen zijn zo nauw bij de productie betrokken dat zij nauwelijks meer in staat zijn om duidelijk op te schrijven wat hun voor ogen staat. Roep daarom eventueel de hulp in van een derde. Die is dikwijls via het afne-

men van een interview beter in staat om één en ander helder en bondig op papier te zetten.

- Noem niet allerlei bekende namen van mensen die eventueel aan de productie mee zullen doen, zeker niet als die mensen zelf niet weten dat ze vermeld worden. De theaterwereld is klein en als bij navraag blijkt dat er gebluft is, vermindert dat de kans op subsidie aanzienlijk.
- Probeer, ook al verkeren de voorbereidingen voor de productie nog in een pril stadium, zo goed mogelijk te schatten wat de diverse kosten zullen zijn.
- Denk niet dat de kans op subsidie kleiner is als de begroting krap wordt gehouden of op de personeellasten wordt beknipt. Raadpleeg voor het bepalen van de hoogte van de salarissen en honoraria, de bestaande CAO's.
- Het is in het algemeen verboden om van het subsidiegeld materiaal aan te schaffen. Ga dus altijd uit van huurprijzen. Dit geldt natuurlijk niet voor materiaal om een decor te maken maar wel voor licht- en geluidinstallaties, vrachtwagens, muziekinstrumenten etc.
- Als na het indienen van de subsidieaanvraag blijkt dat de cast van de productie ingrijpend verandert, informeer dan de subsidiënt.
- In het algemeen is het verboden om kosten uit het ene hoofdelement van de begroting te verschuiven naar het andere. Als er bijv. geld voor personeellasten over is, dan mag dat niet zonder meer gestoken worden in een prijziger decor. Dikwijls valt er na raadplegen van de subsidiënt wel het een en ander te regelen. Blijkt eerst bij de afrekening aan het eind van de productieperiode dat er met geld is geschoven, dan kunnen er grote moeilijkheden ontstaan.
- Maak als zakelijk verantwoordelijke voor de productie altijd drie begrotingen: een **wensbegroting**, die ook deel uitmaakt van de subsidieaanvraag; een **werkbegroting**, waarmee onderhandeld kan worden als blijkt dat de subsidiënt wel geld wil geven maar niet zoveel als werd gewenst, en een **minimale begroting**, op basis waarvan kan worden bepaald wat het minimum bedrag is waarvoor de productie nog kan worden gemaakt. De laatste begroting kan van veel nut zijn als er maar erg weinig geld beschikbaar komt en de artistieke mensen in de groep al zo bezeten zijn van hun aspiraties dat ze nog maar nauwelijks willen en kunnen aannemen dat doorgaan met de productie tot grote financiële problemen zal leiden. Besef dat de zakelijk verantwoordelijke bij een financieel fiasco nog lange tijd, nadat de productie is afgelopen, bezig is met schuldeisers, belastingdienst en bedrijfsvereniging om het puin te ruimen. De artistiekelingen zijn dan dikwijls al weer lang aan nieuwe projecten bezig en zullen in het algemeen weinig behoefte hebben om de zakelijk verantwoordelijke nog te ondersteunen bij de financiële afwikkeling van vorige projecten.
- Leg afspraken met medewerkers zo goed mogelijk vast in contracten. Maak voor elke activiteit een aparte overeenkomst, zeker bij samenvallen van activiteiten bij één persoon.

Bijv. decor-, licht-, kleding- en rekwisieten-ontwerp of compositie, arrangement en muzikale leiding. Iemand kan een goed componist zijn en een slecht muzikaal leider. Als er geen goede overeenkomsten zijn en er ontstaan tijdens het productieproces moeilijkheden, dan bestaat de kans dat er niet alleen een nieuwe muzikale leider moet worden gezocht maar ook een nieuwe componist.

- Denk eraan dat regisseurs en zakelijk leiders langer aan de productie werken dan de tijd die de repetities en voorstellingen vergt. Houdt daar bij het vaststellen van de personeellasten rekening mee.
- Denk er bij het besluit om een honorarium uit te betalen aan, dat dit in vele gevallen wettelijk niet mag; dat een honorarium geen recht geeft op een uitkering t.b.v. WW en WAO; dat iemand met een honorarium zichzelf tegen ziektekosten moet verzekeren en dat er door de ontvanger van een honorarium ook belasting moet worden betaald.
- Houdt de subsidiënt op de hoogte als er in de plannen, waarvoor subsidie is aangevraagd, grote wijzigingen optreden in personeel, organisatie en artistiek opzicht.
- Wees voorzichtig met het begroten van inkomsten uit voorstellingen, verkoop van publiciteitsmateriaal, tekstboekjes of cassettes/CD's. Uit de praktijk blijkt dat die gewoonlijk slecht worden verkocht. Verder moet nog maar worden afgewacht of de voorstelling gaat lopen en of de theaters waar de voorstelling staat, in staat zijn behoorlijke uitkoopsommen te betalen. Als aan het eind van de productieperiode blijkt dat de inkomsten uit de begroting niet zijn gehaald zal er waarschijnlijk geen subsidiënt bereid blijken om de eventueel ontstane tekorten, als gevolg van derving aan geplande inkomsten, te compenseren met een aanvullende subsidie. Dat kan tot onaangename financiële consequenties leiden. Soms is het daarom aan te bevelen een productiesubsidie aan te vragen die slechts de periode tot en met de première bestrijkt.
- Ook al is het zeker dat personeellasten niet worden gesubsidieerd, vermeld ze toch in de begroting en wel zo objectief mogelijk. Laat daarmee duidelijk uitkomen dat de arbeid van mensen en dus ook die van kunstenaars een prijs heeft. De meeste kunstopleidingen zijn tenslotte hogere beroepsopleidingen. Het behoort tot één van de schrijnendste wan-toestanden in het Nederlandse kunstland dat subsidiënten, kunstenaars wel professioneel genoeg vinden om hun kunstjes, gesubsidieerd en wel te vertonen, maar er geen geld voor over hebben om die kunstenaars tijdens het maken en vertonen van hun kunstjes ook nog te laten eten. Dat levensonderhoud wordt in de praktijk veelal aan de Sociale Dienst overgelaten.

Colofon

Uitgave van de Stichting FNV Pers in opdracht van de Kunstenbond FNV

Tekst: Jan Romers, Robert van Deursen

Eindredactie: Jan Romers

Ontwerp, lay-out en drukken: Brain Communication, Zaandam

Copy-right: Kunstenbond FNV en Arbeidsbureau Gooi en Vechtstreek

Auteursrecht: Kunstenbond FNV en Memo-Les

Informatie: Kunstenbond FNV, Arie Biemondstraat 111, 1054 PD Amsterdam

Telefoon: 020-6837176

Deze serie omvat de volgende brochures:

- subsidies, fondsen en sponsoring
- overeenkomsten
- ondernemingsvormen
- financiële structuur
- financiële administratie
- belastingen en premies
- algemene bijstandswet
- werkloosheidswet
- beleidsplan
- persoonlijke marketing
- marketing van groepen
- tussenpersonen
- pensioenen en verzekeringen

Boekmanschting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

De brochures zijn samengesteld aan de hand van lesmateriaal dat gemaakt is ten behoeve van de cursus 'Het spel en de Knikers'. Deze cursus en de brochures zijn een initiatief van de Kunstenbond FNV en de Multi Media Pool en zijn gefinancierd door de Multi Media Pool.